

**بررسی نقش اضطراب در پیش بینی تاب آوری تحصیلی
و شکست تحصیلی با نقش میانجی دشواری تنظیم هیجان
در دانش آموزان پسر مقطع اول متوسطه شهر خرم آباد**

(تاریخ دریافت ۱۴۰۳/۱۱/۱۵ تاریخ تصویب ۱۴۰۳/۱۲/۱۲)

شهلا بهرامی

چکیده

هدف این پژوهش بررسی نقش اضطراب در پیش بینی تاب آوری تحصیلی و شکست تحصیلی با نقش میانجی دشواری تنظیم هیجان در دانش آموزان پسر مقطع اول متوسطه شهر خرم آباد است. روش پژوهش حاضر، توصیفی و تحلیل معادلات ساختاری است. جامعه آماری تحقیق عبارت از دانش آموزان پسر مقطع اول متوسطه خرم آباد به تعداد ۴۴۳۷، و به روش نمونه گیری طبقه بندی نسبی نمونه آماری ۳۵۱ نفر انتخاب شدند. در این پژوهش از چهار پرسش نامه اضطراب یونسی (۱۳۹۸)، تاب آوری لوسی (۲۰۲۲)، شکست تحصیلی جیمز (۲۰۱۱) دشواری تنظیم هیجان پانلی (۲۰۱۴) استفاده شد. نتایج مدل سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار Smart PLS نشان داد که اضطراب قادر به پیش بینی تاب آوری تحصیلی و شکست تحصیلی با اثر واسطه ای دشواری تنظیم هیجان در دانش آموزان پسر مقطع اول متوسطه خرم آباد می باشد و بین آنها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

واژگان کلیدی: اضطراب، تاب آوری تحصیلی، شکست تحصیلی، دشواری تنظیم هیجان

مقدمه

گاهی اضطراب باعث رفتارهای ناکارآمد می شود. گاهی علائم اضطراب و نگرانی در مورد سلامتی به شکل یک اختلال روانی مانند اضطراب بیماری خود را نشان می دهد. اضطراب بیماری به معنای نگرانی افراطی و اشتغال ذهنی درباره سلامتی خود است. ویژگی اصلی این اختلال تعبیر غیرواقعینانه علائم جسمانی و حس های طبیعی به عنوان علائم غیرطبیعی است که در نهایت سبب اشتغال فکری به بیماری یا ترس از مبتلا شدن به بیماری شدید می شود (یوسفی، ۱۳۹۹: ۲۹). مسئله ای که در این زمان باید به آن توجه شود میزان تاب آوری افراد است. تاب آوری از جمله عواملی است که می تواند آثار نامطلوب مشکلات و بیماریها را تعدیل نماید و به عنوان یکی از سازه های اصلی شخصیت برای فهم انگیزش، هیجان و رفتار مفهوم سازی شده است (بلاک^۱، ۲۰۱۲). افراد تاب آور دارای رفتارهای خود شکنانه نیستند؛ از نظر عاطفی آرام هستند و توانایی تبدیل شرایط استرس زا را دارند. هسته مرکزی سازه تاب آوری را این پیش فرض تشکیل می دهد که «فطرتی زیست شناختی» برای رشد و کمال در هر انسان وجود دارد (برای نمونه طبیعت خود اصلاح گری ارگانیسم انسانی که به طور طبیعی و در شرایط معین محیطی می تواند آشکار شود) (فریرگ^۲، ۲۰۱۶). هنگامی که فاجعه از سر بگذرد و نیازهای اولیه انسانی تامین گردد، آن گاه تاب آوری به ظهور می رسد. در نتیجه فرآیند تاب آوری، اثرات ناگوار، اصلاح یا تعدیل می شوند و یا حتی ناپدید می گردند (جک^۳، ۲۰۱۲). گروتبرگ^۴ (۲۰۱۴) معتقد است در زمینه افزایش میزان تاب آوری در بین

^۱ block

^۲ Freiburg

^۳ joke

^۴ Grotberg

نوجوانان یکی از عوامل مهم داشتن مهارت حل مسئله است. یکی از مسائل مهم که در دانش آموزان طلاق که بایکی از والدین زندگی میکنند قابل ملاحظه است ناتوانی در حل مسائل ومشکلات خود است لذا آموزش مهارت‌های زندگی به ویژه مهارت حل مسئله میتواند تاحدودی نقش تسهیل کننده و یاری بخش به این فرزندان باشد گروتبرگ (۲۰۱۴). تنظیم هیجان به عنوان فرآیندهایی که افراد هیجانانگیز را برای پاسخ به توقعات محیطی هشیارانه و ناهشیارانه تعدیل می کنند در نظر گرفته می شود. شکست در تنظیم هیجان، بی نظمی نامیده میشود. بینظمی هیجان به عنوان روشهای ناسازگارانه پاسخ به هیجان‌ات تعریف شده است که شامل پاسخ‌های فاقد پذیرش، دشواری در کنترل رفتارها در بستر پریشانی هیجانی و نقض در استفاده عملکردی از هیجان‌ات به عنوان اطلاعات است. دشواری در تنظیم هیجان می تواند به اعتیاد به مواد و اعتیاد به اینترنت را پیش بینی کند (حسن شاهی، ۱۳۹۱: ۳۳). شکست به عنوان یک سندرم سه بعدی؛ زوال شخصیت، خستگی هیجانی و تمامیت فردی کاهش یافته مورد توجه قرار میگیرد که به موقعیت‌ها و بافت‌های آموزشی گسترش پیدا کرده و با عنوان شکست تحصیلی نام برده می شود. شکست تحصیلی در موقعیت‌های آموزشی به عنوان احساس خستگی به خاطر تقاضاها و الزامات تحصیل، داشتن یک حس بد بینانه و بدون علاقه نسبت به مطالب و تکالیف درسی و احساس پیشرفت شخصی ضعیف در امور درسی و تحصیلی تعریف میشود. شکست تحصیلی به حالتی گفته می‌شود که دانش آموزان و دانشجویان به دلیل تحصیل طولانی مدت و فقدان انگیزه، دچار حالتی از خستگی ذهنی و هیجانی می‌شوند و نشانه‌هایی نظیر بی انگیزه شدن نسبت به درس خواندن، مدرسه یا دانشگاه و کاهش فعالیت در زمینه مسائل تحصیلی را از خود بروز می‌دهند. در بسیاری از موارد نیز این مسئله باعث بروز مشکلات روحی و روانی از جمله شکست در افراد می‌شود. (ساداتی، ۱۳۹۶: ۵۴). لذا طبق مطالب فوق

مسئله اصلی در این پژوهش این است که آیا اضطراب قادر به پیش‌بینی تاب‌آوری تحصیلی و شکست تحصیلی با اثر واسطه‌ای دشواری تنظیم هیجان در دانش‌آموزان پسر مقطع اول متوسطه می‌باشد؟

بخش اول: اهداف پژوهش

بند اول: هدف اصلی

مدل‌یابی نقش اضطراب در پیش‌بینی تاب‌آوری تحصیلی و شکست تحصیلی با اثر واسطه‌ای دشواری تنظیم هیجان در دانش‌آموزان پسر مقطع اول متوسطه شهر خرم‌آباد

بند دوم: اهداف فرعی

- بررسی نقش اضطراب در پیش‌بینی تاب‌آوری تحصیلی
- بررسی نقش اضطراب در پیش‌بینی شکست تحصیلی
- بررسی نقش اضطراب در پیش‌بینی دشواری تنظیم هیجان

بخش دوم: فرضیه‌ها پژوهش

بند اول: فرضیه اصلی

اضطراب قادر به پیش‌بینی تاب‌آوری تحصیلی و شکست تحصیلی با اثر واسطه‌ای دشواری تنظیم هیجان در دانش‌آموزان پسر مقطع اول متوسطه خرم‌آباد می‌باشد و بین آنها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

بند دوم: اهداف فرعی

بین اضطراب و تاب آوری تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

بین اضطراب و شکست تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

بین اضطراب و دشواری تنظیم هیجان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

بخش سوم: روش پژوهش

این تحقیق به این دلیل کاربردی است که از نتایج طرح برای بهبود عملکرد مدارس استفاده می‌شود. و به این دلیل توصیفی است که مطالعه وضعیت موجود شهر آباد مد نظر است. و از آن جهت که درصدد مشخص کردن روابط بین متغیرها است. پژوهش از نوع همبستگی می‌باشد. حال چون به بررسی تاثیر این روابط می‌پردازد از نوع معادلات ساختاری است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم‌افزارهای SPSS و Smart PLS استفاده می‌شود.

بخش چهارم: جامعه و نمونه

جامعه این پژوهش شامل: دانش آموزان پسر مقطع اول متوسطه خرم آباد به تعداد ۴۴۳۷.

نمونه گیری با توجه با جدول کرجسی و مورگان (۱۹۷۰) به تعداد ۳۵۱ نفر به روش طبقه‌ای نسبی انتخاب می‌شوند.

بخش پنجم: روش تجزیه و تحلیل داده ها

در این پژوهش جهت نشان دادن برخی مشخصات آزمودنی ها و همچنین برای انجام تحلیل های مقدماتی میانگین، انحراف معیار همبستگی و غیره از آمار توصیفی استفاده شد. سپس برای انجام تحلیل های پیچیده تر از آمار استنباطی استفاده گردید، به این ترتیب برای ارزیابی برازندگی الگوی پیشنهادی بررسی روابط متغیرها از الگویابی معادلات ساختاری PLS استفاده شد. تمامی تحلیل ها از طریق نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ و Smart PLS استفاده شد.

بخش ششم: یافته ها

بند اول: فرضیه اصلی

اضطراب قادر به پیش بینی تاب آوری تحصیلی و شکست تحصیلی با اثر واسطه ای دشواری تنظیم هیجان در دانش آموزان پسر مقطع اول متوسطه می باشد و بین آنها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

ضرایب مسیر و معناداری سازه‌های مدل ساختاری

فرضیه اصلی	ضریب استاندارد	T-Value	نتیجه
اضطراب قادر به پیش بینی تاب آوری تحصیلی و شکست تحصیلی با اثر واسطه ای دشواری تنظیم هیجان در دانش آموزان پسر مقطع اول متوسطه می باشد و بین آنها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.	۰/۶۷	۱۴/۳۶	تأیید

با توجه به جدول عدد معناداری مسیر بین اضطراب قادر به پیش بینی تاب آوری تحصیلی و شکست تحصیلی با اثر واسطه ای دشواری تنظیم هیجان در دانش آموزان پسر مقطع اول متوسطه می باشد و بین آنها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد

بند دوم: فرضیه‌های فرعی

فرضیه فرعی ۱: بین اضطراب و تاب آوری تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

ضریب استاندارد و حالت معناداری

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب استاندارد	T-Value	نتیجه
اضطراب	تاب آوری تحصیلی	۰/۱۵	۳/۶۸	تأیید

عدد معناداری مسیر بین دو متغیر اضطراب و تاب آوری تحصیلی برابر ۰/۱۵ است و این مقدار بزرگتر از ۱.۹۶ است، از این رو فرضیه مورد تأیید قرار می گیرد.

فرضیه فرعی ۲: بین اضطراب و فرسودگی تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

ضریب استاندارد و حالت معناداری

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب استاندارد	T-Value	نتیجه
اضطراب	فرسودگی تحصیلی	۰/۶۰	۱۶/۰۴	تأیید

عدد معناداری مسیر بین دو متغیر اضطراب و شکست تحصیلی برابر ۰/۶۰ است و این مقدار بزرگتر از ۱.۹۶ است، از این رو فرضیه مورد تأیید قرار می گیرد.

فرضیه فرعی ۳: بین اضطراب و دشواری تنظیم هیجان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

جدول ضریب استاندارد و حالت معناداری

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب استاندارد	T-Value	نتیجه
اضطراب	دشواری تنظیم هیجان	۰/۵۴	۱۳/۲۴	تأیید

عدد معناداری مسیر بین دو متغیر اضطراب و دشواری تنظیم هیجان برابر ۰/۵۴ است و این مقدار بزرگتر از ۰/۰۵ است، از این رو فرضیه مورد تأیید قرار می گیرد. با توجه به داده های همان گونه که بیان شده است، اگر مقدار t آماری برای یک رابطه و فرضیه بالاتر از ۱/۹۶ باشد، فرضیه تأیید می شود. و از آنجایی که این مقدار برای تمامی فرضیه های موجود در این پژوهش بالاتر از ۱/۹۶ است، می توان بیان کرد تمامی این فرضیات در سطح اطمینان ۰/۰۵ تأیید شده است. در رابطه با ضرایب مسیر قابل ذکر است که اگر این مقدار مثبت باشد بیانگر رابطه مثبت و مستقیم بین دو متغیر در هر فرضیه است.

بخش هفتم: آزمون سوبل

نتایج آزمون سوبل: در رابطه با تصمیم گیری در خصوص فرضیه اصلی پژوهش، یعنی اضطراب قادر به پیش بینی تاب آوری تحصیلی و شکست تحصیلی با اثر واسطه ای دشواری تنظیم هیجان در دانش آموزان پسر مقطع اول متوسطه می باشد و بین آنها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. از آزمون سوبل استفاده می شود. با توجه به ضرایب استاندارد شده مسیر

در شکل ۲، اضطراب بر پیش بینی تاب آوری و شکست تحصیلی درصد با اثر واسطه‌ای دشواری تنظیم هیجان را به طور مستقیم تبیین می‌کند $0/07 = (0/53 \times 0/15)$ و $0/60 = (0/53 \times 0/60)$ در رابطه با سنجش معناداری تاثیر میانجی یک متغیر در رابطه بین دو متغیر از آزمون سوبل استفاده می‌شود. در آزمون سوبل مقدار Z-value از طریق رابطه زیر به دست می‌آید که در صورت بیشتر شدن قدر مطلق این مقدار از ۱.۹۶ می‌توان در سطح اطمینان ۰.۹۵ درصد، معنادار بودن تاثیر میانجی یک متغیر را تأیید کرد.

$$Z - Value = \frac{a \times b}{\sqrt{(b^2 \times s_a^2) + (a^2 \times s_b^2) + (s_a^2 \times s_b^2)}}$$

در این رابطه a مقدار ضریب مسیر میان متغیر مستقل و میانجی، b مقدار ضریب مسیر میان متغیر میانجی و وابسته، s_a خطای استاندارد مربوط به مسیر میان متغیر مستقل و میانجی و s_b خطای استاندارد مربوط به مسیر میان متغیر میانجی و وابسته می‌باشد. مقادیر مربوط به a، b، s، s_b ، s_a به ترتیب برابر با (۰.۵۳، ۰.۱۵، ۰.۶۰، ۰.۵۳، ۰.۴۲، ۰.۰۲۸، ۰.۴۲، ۰.۴۲) است. با قرار دادن اعداد در فرمول مقدار معناداری ۱۴/۳۶ به دست می‌آید. با توجه به اینکه قدر مطلق Z-Value حاصل از آزمون سوبل بیشتر از ۱.۹۶ است.

نتیجه گیری

۱- اجرای کلاس های کارگاهی برای دانش آموزان جهت آگاهی دادن تنظیم هیجان در مسیر تاب آوری تحصیلی

۲- با توجه به اینکه اضطراب زمینه ساز عوامل جبران ناپذیری در امر تحصیل می باشد پیشنهاد میشود که کارگاه هایی در جهت کنترل این امر طرح ریزی گردد.

۳- لحاظ کردن دوره های آموزش مهارت های تاب آوری به عنوان الزامی برای دانش آموزان

۴- پیشنهاد میشود جلسات مداوم و منظمی برای والدین برگزار گردد و با توجه به نیازسنجی و مشکلاتی که در بین فرزندان آنها وجود دارد در جلسات کوچک گروهی به ارائه خدمات روانشناختی پرداخته شود.

۵- با توجه به اثربخشی آموزش پیشنهاد میشود که اثربخشی مهارت های مختلف زندگی به صورت مجزا مورد بررسی قرار گیرد تا نتایج کاملتری حاصل شود

منابع و مآخذ

- بشارت، س (۱۳۹۸). ساخت و هنجاریابی مقیاس کمالگرایی ورزشی. نشریه روانشناسی تحولی. دوره ۹ شماره ۳۳. ص ۲۸-۲۸.
- تـــوکلـــی، ر (۱۳۹۹). نقش عوامل شخصیتی و راهبردهای مقابله‌ای در پیش بینی تاب آوری بیماران مبتلا به دیابت نوع دو. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه لرستان
- حسن شاهی، ح (۱۳۹۱). خانواده درمانی تهران نشر روان.
- دهواری، عبدالرحیم (۱۴۰۰). نقش پیش بینی کننده کیفیت زندگی در میزان اضطراب و رفتارهای خودمراقبتی مربوط به ویروس کرونا. پایان نامه کارشناسی ارشد موسسه آموزش عالی هاتف، دانشکده علوم انسانی
- ساداتی، مریم (۱۳۹۶). از فرسودگی تا پیشرفت تحصیلی. تهران. انتشارات آگاه
- سلیمی، مانیا (۱۳۹۹). باتاب آوری نیرومندشویم. تهران. انتشارات ایرانیان
- شعبانی مینا آبادی، ف (۱۳۹۸). رابطه بین اضطراب کرونا و افت تحصیلی. فصلنامه علمی ترویجی روانشناسی نوین. شماره ۱۲ دوره ۵۴
- غازی حسن، فرامرز (۱۴۰۰). مقایسه باورهای وسواسی، حمایت اجتماعی ادراک شده و کیفیت زندگی در دانشجویان با و بدون اضطراب کرونا. دانشگاه ارومیه، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده ادبیات و علوم انسانی

-میراب زاده طرزجانی، بی بی عصمت (۱۴۰۰) پیش بینی اضطراب کرونا بر اساس باور های وسواسی و اضطراب مرگ در افراد ۴۰ تا ۶۰ ساله شهر یزد. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علم و هنر یزد، دانشکده علوم انسانی

-نوابی نژاد، ع (۱۳۹۹) رابطه بین جو عاطفی خانواده و شیوه فرزند پروری. فصلنامه روانشناسی تربیتی. شماره ۳ دوره ۲۳.

-نوری خواجه غیائی، ل (۱۳۹۵) رابطه اعتیاد به اینترنت با عملکرد خانواده و هوش معنوی با میانجیگری دشواری در تنظیم هیجانات در نوجوانان. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

-یوسفی، س (۱۳۹۹) راهکارهای استحکام خانواده. فصلنامه علوم نوین. شماره ۶ دوره ۳۲.

Bamirend, J., . (۲۰۲۰). Perfectionism, achievement motives, and attribution of success and failure in female soccer players. International Journal of Psychology, ۴۳(۶), ۹۸۰-۹۸۷.

block M. (۲۰۱۲). The prevention of depression and anxiety. prevention and treatment ۲, Article & Available the word wide web

Campbell Sales, C. (۲۰۱۶). Perfectionism, achievement motives, and attribution of success and failure in female soccer players. International Journal of Psychology, ۴۳(۶), ۹۸۰-۹۸۷

Freiburg, A. (۲۰۱۶), Social well-being in the United States: A descriptive epidemiology. In over G.B, Raff, C. and Ressler, R (Eds). How healthy are we A national study of well-Being at midlife pp.۳۵۰-۳۷۲

George LK.(۲۰۱۶). Still happy after all these years: Research frontiers on subjective well-being inLater Life. J Gerontol Soc Sci ۲۰۱۰; ۶۵ (۳): ۳۳۱-۹.

George LK.(۲۰۲۰). Still happy after all these years: Research frontiers on subjective well-being inLater Life. J Gerontol Soc Sci ۲۰۱۰; ۶۵ (۳): ۳۳۱-۹.

joke M. E. (۲۰۱۲). Schema therapy: A practitioner's guide, New York: Guilford Publication

McGuinness, J. (۲۰۱۸), "Young Adolescents" Well-being and Health-risk Behaviors: Gender and Socioeconomic Differences, Journal of Adolescence, ۲۴, ۱۸۳-۱۹۷.

McGuinness, J. (۲۰۱۸), "Young Adolescents" Well-being and Health-risk Behaviors: Gender and Socioeconomic Differences, Journal of Adolescence, ۲۴, ۱۸۳-۱۹۷.